

Majandus- ja infotehnoloogiaministri 26. juuni 2024. a määruse nr 20 „Teadus- ja arendustegevuse toetuse andmise ja kasutamise tingimused ja kord“ muutmise eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrus kehtestatakse teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse (edaspidi *TAIKS*) § 23 lõike 2 alusel.

Majandus- ja infotehnoloogiaministri 26. juuni 2024. a määrust nr 20 „Teadus- ja arendustegevuse toetuse andmise ja kasutamise tingimused ja kord“ muudetakse ning see viiakse kooskõlla uue *TAIKS*-ga (jõustunud 1. oktoobril 2025. a). Samuti täiendatakse määrust sättega, mis võimaldab erandkorras ilma taotlusvooru korraldamata rahastada mõnes teises taotlusvoorus esitatud taotlust, mis on selles taotlusvoorus tunnistatud nõuetele vastavaks ning saanud hindamisel vähemalt toetuse saamiseks piisava tulemuse, kuid jäetud rahastamata üksnes eelarveliste vahendite ammendumise tõttu. Määruse muudatus, millega luuakse võimalus rahastada ka teises taotlusvoorus esitatud, kuid rahastamata jäänud taotlusi, aitab vähendada halduskoormust nii taotlejate kui ka haldusorgani jaoks. Taotlejatel ei ole sellisel juhul vaja esitada sama taotlust uuesti käesoleva määruse alusel. Samuti väheneb haldusorgani ressursikulu, kuna puudub vajadus uuesti läbi viia taotluste menetlemist ja hindamist, mis on varasemas taotlusvoorus juba teostatud.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi strateegiaosakonna välisvahendite õiguse nõunik Terje Kleemann (5305 4377, terje.kleemann@mkm.ee) ja strateegiaosakonna teadmusjuhtimise valdkonna juht Külliki Tafel-Viia (5885 1142, kylliki.tafel-viia@mkm.ee). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti kontrollis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Ragnar Kass (ragnar.kass@mkm.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleteoimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Inge Mehide (inge.mehide@justdigi.ee).

1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse majandus- ja tööstusinfotehnoloogiaministri 26. juuni 2024. a määrust nr 20 „Teadus- ja arendustegevuse toetuse andmise ja kasutamise tingimused ja kord“ redaktsioonis RT I, 27.06.2025, 30.

Eelnõu on osaliselt seotud Haridus- ja Teadusministeeriumis ette valmistatava määrusega „Strateegiliste uuringute programmi pikaajaliste uurimissuundade sihttoetuse eraldamise ja toetuse tagasinõudmise täpsemad tingimused ja kord“ (edaspidi *SUP*), mis reguleerib pikaajaliste uurimissuundade sihttoetuse eraldamist. Käesolevas eelnõus planeeritav erand toetada mõnes teises taotlusvoorus rahastuseta jäänud positiivseid projekte on sätestatud eelkõige *SUP* määruse rakendamise kontekstis, sätestades võimaluse Majandus- ja

Kommunikatsiooniministeeriumil võimendada SUP taotlusvooru täiendavate vahenditega, mis eraldatakse käesoleva määruse alusel.

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kaheksast punktist.

Eelnõu punktiga 1 muudetakse määruse pealkirja. Kuivõrd 1. oktoobrist 2025 jõustunud uus TAIKS sätestab konkreetsed toetuse liigid, mille abil teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni rahastatakse, esitatakse selguse huvides toetuse liigi nimetus (teadus- ja arendustegevuse sihttoetus) ka määruse pealkirjas. Kuivõrd TAIKS-s on defineeritud eraldi nii teadus- ja arendustegevus kui ka innovatsioon ja antud määrus reguleerib üksnes teadus- ja arendustegevuseks sihttoetuse andmist, ei ole asjakohane kasutada innovatsiooni mõistet määruse pealkirjas.

Eelnõu punktiga 2 muudetakse määruse preambulis olevat volitusnormi, et viia see kooskõlla kehtiva õigusega. Varem tugines määrus riigieelarve seaduse §-s 53¹ sätestatud volitusnormile. Riigieelarve seadus ei ole kehtetuks tunnistatud ning kehtib endiselt üldseadusena riigieelarve koostamise ja täitmise põhimõtete reguleerimisel, kuid see ei ole enam teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni toetuste valdkonna õiguslik alus. Praeguseks on vastu võetud TAIKS, mis on selles valdkonnas eriseadus ning koondab teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riikliku korraldamise, rahastamise ja toetamise tervikregulatsiooni. Nimetatud seaduses on ka selgesõnaline volitusnorm määruse andmiseks, mis katab otseselt kõnealuse määrusega reguleeritava toetuse liigi. Seetõttu on põhjendatud ja õigusselguse huvides vajalik tugineda määruse andmisel eriseaduses sätestatud volitusnormile, asendades varasema üldise volitusnormi viitega TAIKS § 23 lõikele 2.

Eelnõu punktiga 3 sõnastatakse ümber määruse § 1 lõige 1. Kehtivas sättes on viide teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse § 13 lõike 1 punktile 1. Kuivõrd teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus on uue seaduse vastuvõtmisel kehtetuks tunnistatud, on vaja sätet muuta ning kõrvaldada viide kehtetule õigusnormile. Määruse regulatsioon ja eesmärgid on kooskõlas uue TAIKS-ga.

Eelnõu punktiga 4 muudetakse määruse terminite sätet ning tunnistatakse kehtetuks paragrahvi 2 punktides 1, 2, 5 ja 6 esitatud terminid, mis on määratletud TAIKS-s. Muudatuse järel defineeritakse määruses üksnes neid termineid, mida ei ole käsitletud TAIKS-s ning mille määratlemine on määruse kohaldamiseks vajalik. Selle muudatusega välditakse paralleelsete või dubleerivate definitsioonide kehtestamist.

Eelnõu punktiga 5 lisatakse määrusesse uus termin „teise õigusakti alusel korraldatud taotlusvoor“. Lisandus on vajalik eelnõu punktis 7 sätestatud muudatuse paremaks mõistmiseks.

Eelnõu punktis 6 toodud muudatus on seotud asjaoluga, et dubleerivate terminite kehtetuks tunnistamisega kaob määrusest säte, mis näeb ette määruses edaspidi kasutatava lühendi (TA-tegevus), mistõttu tuleb see lühend määrusest välja jätta ning asjaomane termin lahti kirjutada.

Eelnõu punktiga 7 täiendatakse määrust paragrahviga 15¹, millega kehtestatakse võimalus anda määruse alusel toetust ka sellistele taotlustele, mis on esitatud mõne teise õigusakti alusel korraldatud teadus- ja arendustegevuse rahastamise taotlusvooru, saanud seal kõrged hinded (ületanud hindamislävendi), kuid eelarveliste vahendite puuduse tõttu siiski rahastuseta jäänud. Sätte eesmärk on võimaldada kasutada riigieelarvelisi vahendeid tõhusamalt ja paindlikumalt olukorras, kus teadlast ja/või ideed on juba üks kord hinnatud. Selline lahendus väldib tarbetut dubleerivat hindamist ning võimaldab toetada projekte, mis vastavad riigi teadus- ja arendustegevuse eesmärkidele ning mille kvaliteet on juba sõltumatu hindamise käigus kinnitatud, kuid jäänud rahastuseta üksnes eelarve piiratud tõttu. Samas on tegemist ajaliselt piiritletud ja erandliku võimalusega, mida kohaldatakse üksnes konkreetse taotlusvooru raames esitatud taotlustele. Seeläbi välditakse olukorda, kus rahastatakse ajaliselt vananenud või sisuliselt aegunud taotlusi, ning tagatakse, et toetuse andmise aluseks olev teave ja hindamistulemused on jätkuvalt asjakohased. Analooget mehhanismi kasutatakse ja soositakse ka Euroopa Horisondi programmi taotlusvoorudes (n-ö *Seal of Excellence*). Kõnealuse määruse kontekstis kuuluvad sobivate teiste taotlusvoorude hulka näiteks käivitamisel oleva strateegiliste uuringute programmi (SUP) või mõne muu haridus- ja teadusministri määruse või käskkirja alusel toimuvad taotlusvoorud.

Lõikes 1 sätestatakse erandi kohaldamise tingimused ning rõhutatakse, et toetus antakse vastavalt teise taotlusvooru hindamistulemustele ja paremusjärjestusele. Selline lähenemine tagab projektide võrdse kohtlemise ja välistab meelevaldse valiku, kuna rahastamise aluseks on juba läbiviidud hindamismenetluse tulemused.

Lõikes 2 nähakse ette, et nimetatud erandit kohaldatakse ei hinnata taotleja ja taotluse vastavust määruses sätestatud nõuetele ega kohaldata taotluse menetlusele määruses sätestatud nõudeid. See on põhjendatud, kuna vastavuse kontroll ja sisuline hindamine on juba toimunud teise taotlusvooru tingimuste alusel ning nende kordamine ei oleks menetlusökonoomia seisukohalt otstarbekas ega eesmärgipärane.

Lõikes 3 sätestatakse miinimumtingimus, et toetuse andmise eeldus on projekti seotus ministeeriumi valitsemisala vastutusvaldkondadega ning et taotluses kavandatud tegevused ja kulud vastavad käesoleva määruse §-des 6 ja 7 sätestatud tingimustele. Nimetatud nõuded tagavad, et erandi korras antav toetus on kooskõlas määruse eesmärgi ja toetatavate tegevuste raamistikuga, ning välistavad toetuse andmise projektidele, mis ei vasta ministeeriumi pädevusele või määruses ette nähtud toetuse sisulistele piiridele. Lisaks on toetuse andmise tingimuseks ette nähtud, et taotleja nõustub määruse tingimustega ning kohustub täitma toetuse kasutamise, aruandluse ja järelevalvega seotud nõudeid. Sellise nõude kehtestamine on vajalik selleks, et ka erandkorras toetuse saajale laieneksid samad toetuse kasutamisega seotud kohustused ja kontrollimehhanismid, mis kehtivad määruse alusel toetust saavate isikute suhtes üldjuhul. See tagab toetuse kasutamise läbipaistvuse ja järelevalve võimalikkuse ning välistab erandkorra kasutamisest tulenevad põhjendamatud erinevused toetuse saajate kohtlemisel.

Eelnõu punktiga 8 muudetakse paragrahvi 22 lõikes 2 esitatud toetuse maksmise tingimusi. Säte on sõnastatud kaheaastase projekti toetamiseks, kuid määruse täiendamise tõttu võib teise taotlusvooru tingimuste kohaselt tekkida vajadus toetada ka pikemaajalisi projekte.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõukohased määruse muudatused ei mõjuta Euroopa Liidu õiguse kohaldumist.

4. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud, määruse rakendamise eeldatavad tulud ja määruse mõjud

Määruse muudatustel puudub vahetu mõju riigieelarve tuludele või kuludele, võrreldes meetme senise rakendamisega.

5. Määruse jõustumine

Määruse muudatus jõustub üldises korras.

6. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi kaudu koostöölastamiseks Rahandusministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks sihtasutusele Eesti Teadusagentuur.